

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI O'QUV JARAYONLARINI TASHKIL ETISH VA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING AMALIY AHAMIYATI

Hasanova Bo`rigul

*Navoiy davlat pedagogika instituti Umumiy pedagogika va
psixologiya kafedrasida o'qituvchisi*

Annotatsiya. Maktabgacha ta'lim tashkilotining o'quv jarayonida bolalar faoliyatini faollik markazlari orqali tashkil etish masalalari hamda, ta'lim markazlari orqali bolalarda erkin faoliyatni taminlashda tarbiyachi bolalarni markazlarga to'g'ri yo'naltirish masalasi yoritilgan.

Kalit so'zlar: Bog'cha, ta'lim, tarbiya, tarbiyachi, tarbiyalanuvchi.

Mamlakatimizda olib borilayotgan uzluksiz ta'lim tizimining barcha bo'g'inlaridagi yangilanish, modernizatsiya jarayoni uzluksiz ta'lim tizimining barcha bo'g'inlari uchun, jumladan, barcha fanlar qatorida Maktabgacha ta'lim - tarbiyani tashkil etish fani bo'yicha ham zamon talabiga javob bera oladigan darslik va o'quv qo'llanmalarni yaratishni taqozo etmoqda. Shu boisdan Maktabgacha ta'lim-tarbiyani tashkil etish faniga oid zamonaviy bilimlar tizimini bo'lajak tarbiyachi pedagoglarga o'qitish dolzarb vazifalardan hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti uzluksiz ta'lim tizimining birinchi turi, ya'ni dastlabki bosqichidir. Bugungi kunda davlatimiz uzluksiz ta'lim tizimi oldiga ma'naviy yetuk erkin fikrlaydigan va intellektual, salohiyatli barkamol avlodni shakllantirishdek muhim vazifani qo'ymoqda. Bu muhim vazifani bajarishning dastlabki bosqichi maktabgacha ta'lim muassasalari (MTT)da amalga oshiriladi va unda ijodkor, ijtimoiy faol, ma'naviy jihatdan boy shaxsni shakllantirishga qaratiladi.

Bugungi kunda davlatimiz tomonidan maktabgacha ta'limga juda katta e'tibor berilmoqda. Jumladan, O'zbekiston Respublikasining Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev 2016 yil 29 dekabrda «2017–2021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PQ- 2707-son qarori qabul qilindi va shu asosida dastur ishlab chiqildi. Mazkur qaror maktabgacha ta'lim jarayonida bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash darajasini tubdan yaxshilash, ta'lim-tarbiya jarayoniga zamonaviy dasturlar va texnologiyalarni tatbiq etish, farzandlarimizni intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlanishlari uchun shart-sharoitlar yaratish kabi dolzarb masalalarni hal etishda muhim dasturulamal bo'lib xizmat qilmoqda. Binobarin, mazkur hujjatga muvofiq Maktabgacha talim vazirligi tomonidan 2018-yil 18-iyulda —Ilk qadam davlat dasturi qabul qilindi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining yosh guruhlari uchun mo'ljallangan ta'limiy faoliyatning mavzuli rejasi guruh tarbiyachilariga yordam sifatida ishlab chiqilgan bo'lib, ushbu dasturdan erkin ta'lim faoliyati olib boriladi. Tarbiyachi ta'lim faoliyatiga bolalarning yosh

xususiyatini inobatga olgan holda qo'shimcha kiritishi mumkin.

O'quv jarayonini mavzuli tarzda tuzish tamoyili hududiy, milliy, madaniy komponentlarni singdirish va bu jarayonda maktabgacha ta'lim muassasasi xususiyatlarini hisobga olish imkonini beradi. Bir mavzu doirasida kamida bir hafta ta'lim berilishi lozim. Mavzu guruh va rivojlanish markazlaridagi materiallarda o'z aksini topishi kerak. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim jarayonini takomillashtirish muammosining yechim yo'llaridan biri, eng avvalo, o'qitish va tarbiyalashning innovasion metodlarini amaliyotga joriy qilish – ta'lim jarayoniga tarbiyalanuvchi shaxsi va individualligiga yo'naltirilgan o'qitishning innovasion texnologiyalarini ta'lim-tarbiya jarayonida qo'llanilishidir. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni interaktiv didaktik o'yinlar va materiallar asosida o'qitish – bola shaxsiga yo'naltirilgan ta'limni tashkil etish imkonini beradi. Bunday o'quv mashg'ulotlari bolalarda katta qiziqish uyg'otib, o'yin davomida ortiqcha zo'riqishlarsiz mantiqiy hamda ijodiy fikrlash rivojlanadi, ijtimoiy faollik va axloq me'yorlariga rioya qilish ko'nikmalari tarbiyalanadi, tabiiy va ijtimoiy muhit to'g'risidagi tasavvurlari tartibga solinadi va tushunchalarni to'g'ri shakllanishi ta'minlanadi. Buning uchun tarbiyachi maktabgacha yoshdagi bolalarni o'qitishda ularning o'zlari mustaqil ravishda emas, balki kattalar yordamida va rahbarligida nima qila olishlariga e'tibor qaratishi kerak bo'ladi.

Har qanday faoliyat turining rivojlanishi quyidagicha bo'ladi: avval kattalar bilan hamkorlikdagi, so'ng tengdoshlari bilan birgalikdagi faoliyat amalga oshiriladi va nihoyat bolaning mustaqil faoliyati amalga oshiriladi. Demak bolaning maktabgacha ta'lim muassasasida erkin faoliyati tashkil etilsa, bolalar tengdoshlari bilan erkin faoliyati shakllana boshlaydi va o'z-o'zidan bolaning mustaqil faoliyati amalga oshiriladi. Buning uchun tarbiyachi bolalar bilan suhbat, eksprement, ko'rgazmali metodlarni ko'proq qo'llashi kerak bo'ladi. Ta'lim markazlari orqali bolalarda erkin faoliyatni taminlashda tarbiyachi bolalarni markazlarga to'g'ri yo'naltirishi muhimdir. Agar bolani o'zi xohlagan markazga yo'naltirilmasa, bola bu ta'lim markazida erkin faoliyat olib borishni istamaydi, bolada norozilik kayfiyati paydo bo'ladi.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida olib boriladigan o'quv jarayonida bolalarni erkin faoliyatini ta'minlashda bolalarning qiziqishi, xohishi, imkoniyati hisobga olinishi muhimdir.

Adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 maydagi "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" PQ-4312-son Qarori // <https://lex.uz/docs/4327235>

2. Abdullayeva N.Sh. Maktabgacha ta'limni variativ yondashuv asosida takomillashtirish: Avtoref. ... ped. fan..fals dok. (PhD) – T., 2019. – B. 22-23.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017-2021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-2707-son qarori 2016 yil 29 dekabr lex.uz
4. "Ilk kadam" maktabgacha ta'lim muassasasining Davlat o'quv dasturi.T.: 2018. mdo.uz
5. O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari 2018 y. lex.uz
6. Хушназарова М.Н. Мактабгача таълим ташкилотлари тарбиячиларининг касбий компетенциясини такомиллаштириш: Педагогика ... фалсафа доктори (PhD) автореферати. –Тошкент, 2021. -52 б. (Б.22)
7. Цветков А.В. Нейропедагогика для учителей: как обучать по законам работы мозга. – М.: Издательство "Спорт и Культура, - 2000", 2017. –С.26-27.
8. Eric R. Kandel. In Search Of Memory The Emergence of a New Science of Mind Copyright, 2006. 9. Gulyamov Dj.R., Nurboyev Q.M., Khuzhakulov N.T. Teaching Children Of Preschool Age In Neurodidactic Conditions / Palarch's Journal Of Archaeology Of Egypt / Egyptology 17(6). -P.14485-14494